

Dk - DIALOG

Cena 12,- Kč

Pro členy Demokratického klubu zdarma

SLOVO ÚVODEM

Toto 4. číslo Dk-Dialogu 2010 vzniká v adventním čase, vyzývajícím tradičně k zamyšlení nad smyslem a hodnotami lidského života i nad tím, co, jak a zda vůbec prostupuje biologickou existencí živočišného druhu homo sapiens, jeho příslušníků a jejich pudů k přežití, rozmnožení, ukojení základních potřeb a puze-ní. Touha po moci a ovládnání u jedněch, lenivost a bojácnost u druhých i obecná sebestřednost vyžadují kultivaci nadosobním hodnotovým systémem, „vyšším principem mravním“, pohledem „sub specie aeternitatis“, aniž by nutně muselo jít o praktikující náboženství – do jisté míry stačí vědomí a respektování tradovaných a v dětství převzatých hodnot, „tušení souvislostí“.

V postmoderní době emancipace lidské individuality a závratných technologických možností potřebujeme více než jindy společné sdílení hodnot, které utváří společenství nad rámec strachu, lovu, porcování kořisti, přidělování zbytků, vybírání daní a příkazování úkolů.

Zatímco chudý svět bojuje o přežití, v tom bohatém probíhá střet konceptu hodnot s konceptem pragmatismu moci i pohodlného užívání bez souvislostí a zodpovědnosti. K výbavě hodnotového systému patří i kultivovaná demokracie nejen jako technologie střídání garnitur mocenské elity, ale především jako duch společenství, jako způsob společenského života a jeho pravidel, jako tzv. demokratismus. Tak vyznívaly i příspěvky na červnovém setkání našeho klubu.

Je proto závažné, že generální tajemník OSN ve svém poselství k letošnímu Mezinárodnímu dni demokracie zdůraznil neoddělitelnost demokracie, přirozených lidských práv, sociální spravedlnosti a rozvoje lidstva. Není to technologie moci a ovládnání, nýbrž tvořivost a angažovanost občanské společnosti v duchu demokratických tradic, co rozvíjí lidstvo a vede k pokroku. Přes všech-

nu složitost a specifická problémů v různých oblastech světa, které znemožňují „vývoz demokracie“, nelze v globálním světě ustupovat z universalit základních hodnot, nemá-li dojít ke konfliktu civilizací. Tomu už vůbec, jako nikdy v historii, nelze zabránit obětováním, relativizací svých vlastních hodnot, „aby nedráždily“.

Dokladem závažnosti rozporů se stalo letošní udílení cen za přínos demokracii, lidským právům a míru – té Nobelovy, v Oslo 10. prosince vězněnému čínskému disidentovi Liou Sia-poovi, i té Sacharovovy (udílené Evropským parlamentem) ve Štrasburku 15. prosince kubánskému disidentovi Guillermo Fariñasovi. Ani jednomu neumožnily totalitní, přes pořádání voleb nedemokratické režimy vycestovat a cenu převzít. Právě proto, jak řekl na slavnostním ceremoniálu T. Jagland, předseda Nobelova výboru, „je důležité připomenout světu, že práva, kterým se po celém světě těší tolik lidí, byla vydobyla lidmi, kteří podstoupili obrovské riziko. Udělali to pro ostatní, pro nás všechny. Proto si Liou Siao-po dnes zaslouží naši podporu“ (stejně jako G. Fariñas). Ceremoniál v Oslo byl dojemný a důstojný zároveň:

nobelprize.org/mediaplayer/index.php?id=1405 nebo nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/2010/award-video.html.

Politika nemůže nebýt realistická, pragmatická, mnohdy bolestná a nehezka činnost, neboť takový je i sám život. Přesto, či právě proto musí citlivě dbát, aby nejen byla legální a legitimní (včetně nezkorumpovanosti), ale také aby korespondovala s pojmy a hodnotami, které nelze vynutit, nařídít ani vymezit zákony, které jsou však pro lidský život i pro společenský potenciál neméně důležité. Patří k nim úcta, hrdost, víra, láska, naděje, důvěra, důstojnost, čest, souměřitelnost i pohrdání. Lidská společenství fungují nejen podle zákonů, ekonomických zákonitostí a volební matematiky. Demokratismus, tedy vlastní smysl a duch demokratické společnosti, i její sociální potenciál tvoří i nepsaná pravidla, mravní hodnoty, principy a souznění.

Tyto závažné skutečnosti znovu připomněla pražská koaliční dohoda ODS a ČSSD a způsob jejího „vnucení davu“. Stejně jako její předchůdkyně, opoziční smlouva, se neprovinila proti zákonům, ale proti dobrým mravům, proti srozumitelné kontrole moci opozicí, proti demokratismu. Šlo o nebezpečné chuce, o výrazný krok nebezpečným směrem, na jehož konci by mohly hrozit i vlády „národní fronty“ v duchu (ne)demokratického centralismu k radosti mafí, byrokracie, kryptokracie, ignorokracie.

Vše dobré v roce 2011

Zdeněk Kalvach

POSELSTVÍ GENERÁLNÍHO TAJEMNÍKA OSN, PANA BAN KI-MOONA 2010

Letošní *Mezinárodní den demokracie* si připomínáme jen několik dní před Summitem, který se bude na půdě OSN v New Yorku zabývat Rozvojovými cíli tisíciletí. Zatímco světoví vůdci se shromáždí, aby usilovali

o urychlení tempa a dodržení lhůt do roku 2015, my máme důležitou možnost upozornit na klíčovou roli demokracie v potlačování chudoby a v prospívání lidstva.

Před pěti lety se na Světovém shromáždění všichni světoví vůdci shodli, že demokracie, rozvoj a lidská práva jsou provázána a vzájemně se posilují. A v roce 2000 v Deklaraci tisíciletí všechny vlády světa souhlasily „nešetřit úsilím k podpoře demokracie, k posilování vlády zákona a respektu ke všem mezinárodně uznaným lidským právům a základním svobodám včetně práva na rozvoj“. Transparentnost, odpovědnost a zodpovědné vládnutí jsou nezbytné pro úspěch našeho úsilí o rozvoj. Nebojácný veřejný dohled, prosperující občanská společnost, svobodná výměna informací a idejí, všeobecná angažovanost – všechny tyto identifikační znaky demokracie jsou také základními ingrediencemi všeobecného ekonomického růstu a dosahování sociální spravedlnosti.

Demokratický rozvoj však není přímočarý, ani nezvratný proces. V mnoha částech světa dnes vidíme závažné hrozby pro těžce vybojované úspěchy demokratického vládnutí. V některých společnostech čelí představitelé demokracie a aktivisté občanské společnosti novým konfrontačním opatřením. V jiných došlo k podkopání či svržení ústavního pořádku, často násilnou cestou. Takový úpadek nám nikomu nesmí být lhostejný, neboť se může stát obecným trendem. Zhoršování demokracie však znamená i zhoršování rozvoje. Ten je podstatně pravděpodobnější, pokud je lidem přiznáno samozřejmé právo podílet se na vlastní správě a vládnutí i na užívání plodů pokroku. Z toho plyne i zodpovědnost mezinárodního společenství. Lidé světa hledí na Organizaci spojených národů s nadějí, že pomůže bránit a rozvíjet demokracii, lidská práva a vládu zákona. Očekávají, že se jejich životy povznesou v souladu se závazky, které jsme vyjádřili během posledního desetiletí.

Vyzývám občany a jejich vlády po celé zeměkouli, aby si třetí *Mezinárodní den demokracie* připomněli aktivitami vyjevujícími, že ji podporují. Budiž pochopeno, že demokratické vládnutí je touhou sdílenou a vyjadřovanou lidmi celého světa. Demokracie je cílem sama o sobě i nezbytným předpokladem rozvoje celého lidstva. Nechť toto poselství zní na summitu k Rozvojovým cílům tisíciletí i po celém světě.

(překlad Z. K.)

STANOVISKO DEMOKRATICKÉHO KLUBU Č. 47

K požadavku prezidenta ČR k redefinici postavení Ústavního soudu

Dne 7. září 2010 vystoupil prezident ČR v Poslanecké sněmovně PČR s projevem, v němž mj. požadoval redefinici postavení Ústavního soudu v našem ústavním systému, neboť si podle jeho názoru uzurpuje více pravomocí, než mu přísluší. Demokratický klub po přezkoumání článků Ústavy ČR stanovících

postavení ÚS dospěl k závěru, že tyto články nesvěřují soudu více pravomocí, než je zapotřebí k plnění jeho funkce vykladače ústavy a strážce souladu přijatých právních aktů s ústavou. Zabezpečuje tak rovnováhu tří složek demokratické moci v podobě, která je vlastní vyspělým demokraciím. Zároveň se nedomníváme, že by se některým z rozhodnutí dosud přijatých ÚS dopustil překročení pravomocí svěřených mu ústavou.

Prezidentův požadavek, aby byla respektována autorita „parlamentu jako suveréna, jako primárního zdroje, z něhož vyplývají a z nějž jsou odvozeny všechny další moci ve státě – tedy včetně moci výkonné a soudní“, je dle našeho názoru v rozporu s principem suverenity lidu v demokratickém státě, jakož i s principem oddělenosti a vyváženosti tří složek moci, jehož uplatnění je obecně považováno za podmínku demokracie. Jsme přesvědčeni, že jakýkoli ústup od současné úrovně pravomocí ÚS by znamenal porušení rovnováhy mezi mocí zákonodárnou, výkonnou a soudní a tím by oslabil liberální charakter české demokracie. Z těchto důvodů vyzýváme poslance a senátory PČR, aby na návrh redefinice postavení ÚS nepřistupovali.

V Praze 6. října 2010

JE DEMOKRACIE EVOLUČNÍ PAST?

Biolog Stanislav Komárek napsal do Hospodářských novin provokativní článek (HN 1. 2. 2010) „Volební právo aneb Evoluční past“: všeobecné volební právo spolu s malou státnickou zodpovědností početných chudších vrstev společnosti a pochopitelnou snahou politiků se jim zalíbit vede k růstu sociálních výdajů a konečně k hospodářskému zhroutilí státu. Což mimo jiné byla dobrá předpověď řecké krize, ke které došlo o čtyři měsíce později.

Po volbách, v nichž s odstrašujícím řeckým příkladem na mysli, voliči hlasovali pro fiskální zodpovědnost, evoluční past se zdá ustupovat do pozadí. Problém je však reálný a obecnější a stojí za to jej zkoumat. Jde o obecnější otázku, zda demokracie se svou právní a politickou rovností občanů, zejména všeobecným volebním právem, může být dlouhodobě životaschopná. Voliči jsou schopni masově zvolit demagoga nebo diktátora a předválečná historie Evropy nám poskytla několik příkladů zhroutilí demokratického režimu.

Na druhé straně máme příklady historicky dlouhodobě stabilních a prosperujících demokracií:

- (i) „čisté“ demokracie – republiky: Švýcarsko, Spojené státy americké
- (ii) „smíšené“ demokracie – konstituční monarchie: Velká Británie, Kanada, Austrálie, skandinávské monarchie, Nizozemsko, Belgie.

Demokracie stabilní a nestabilní

Otázku je tedy třeba formulovat následovně: jaké společenské, politické nebo ekonomické rysy odlišují stabilní demokracie od nestabilních? Není zde čas na delší historickou či politologickou argumentaci, vyjmenuji pouze rysy, které

považuji za nejdůležitější a kterými se stabilní, vyspělé demokracie do určité míry a s výkyvy vyznačují:

1. Aktivní, politicky vyspělí **státotvorní občané**

2. **Státotvorné elity**, které mají zažité „umění vládnout“

3. **Umění vládnout** je soubor charakterových vlastností a společensko-správního umění (znalostí a dovedností); jeho součástí jsou zejména:

– odhodlání a schopnost pečovat o **obecné blaho** (www.katechismus.cz §§ 1924–8), zvláště

– odhodlání a umění vytvořit a vynutit pevný **spravedlivý zákonný řád**

– sociální citění, realistická představa o **sociální spravedlnosti** („společnost zajišťuje sociální spravedlnost, když vytváří podmínky, které umožňují sdružením i jednotlivcům dosahovat toho, nač mají právo podle své přirozenosti a svého povolání“)

– trvalá péče o legitimitu vlády a systému jako celku, tj. o **důvěru v ústavní instituce** – viz anglické úsloví o výkonu soudní moci „*justice must be done and must be seen to be done*“ (spravedlnosti musí být učiněno zadost a veřejnosti musí být zřejmé, že jí bylo učiněno zadost).

Příklad z nedávné minulosti:

Od 80. let 20. století, v ČR od 90. let, se politika a ekonomika západního světa řídily **neoliberálními principy** – nekritickou vírou v „efektivní“ finanční trhy chápané jako model pro fungování celé ekonomiky, deregulací, „shareholder value“ jako hlavním či dokonce jediným kritériem podnikového rozhodování, morálkou v duchu hesla „*greed is good*“ (chamtivost je dobrá), přesvědčením, že „pracovní trh“ je trhem jako každý jiný. **Obecné blaho**, či společné dobro, se stalo „prázdným pojmem“: pokud má nějaký smysl, zajistí je neregulovaný trh. Právní řád byl chápán spíše jako překážka fungování trhu, korupce jako součást trhu, ať již hospodářského, nebo politického.

Toto pojetí bylo vysloveně nespravedlivé, zejména sociálně; systém se vychýlil ve prospěch bohatých a oprávněně se mluví o finanční oligarchii. Tržili velké zisky a riziko neúspěchu přesunuli na daňové poplatníky. Tento systém vyplodil finanční a ekonomickou krizi. Pouze odpovědné elity v několika málo zemích (Dánsko, Norsko, Finsko) dokázaly neoliberální principy zmírnit sociálními ohledy a o společné dobro pečovat. Pseudosociální ohledy v USA daly zrod trhu nezajištěných hypoték (*subprime mortgages*), vlně zadlužování a obecně rozšířenému způsobu života na dluh. Vlk se měl nažrat, koza zůstat celá.

Za těchto podmínek nelze realisticky očekávat, že občané, zejména sociálně slabší, projeví státnickou zodpovědnost. Ale vyvozovat odtud závěry o nefunkčnosti demokracie je unáhlené.

Krise demokracie naší doby?

Politologové upozorňují na rysy současného vývoje, které svědčí o selhávání či vyprazdňování tradičních demokratických postupů, a to bez ohledu na neoliberalismus a soudobou ekonomickou krizi. Jde o pokles zájmu občanů partici-

povat ve veřejném životě, o prolínání korupce do politiky, kde moc peněz převládá nad politickou autoritou, o úpadek svobodného tisku s komercializací a vulgarizací tisku a televize, o růst extremistických hnutí zejména mezi mládeží, atd.

Mohli bychom tyto jevy shrnout do dlouhodobého trendu úpadku autority a postupného rozkladu řádu naší západní civilizace, vyvolaného rozkladem tradiční rodiny, tradičních místních a pracovních společenství (viz Robert Nisbet 1975 *Twilight of Authority*. Indianapolis: Liberty Fund, poučná je také 1., 11. a 12. kapitola vynikajících *Dějiny klasické sociologie* od Jana Kellera, 2. vydání, SLON 2010). Nisbet vidí možnost zvratu tohoto trendu v obnově pospolitosti a v této souvislosti jsou zajímavé určité společenské jevy v angloamerickém světě. Objevily se v obou volebních kampaních (Obama i Cameron) a v budoucnu se právě jimi chceme zabývat v těchto setkáních.

Luděk Rychetník

JE DEMOKRACIE SE VŠEOBECNÝM HLASOVACÍM PRÁVEM PASTÍ?

Ráda bych reagovala na první dva příspěvky, které, pokud jsem rozuměla dobře, se snažily poukázat na slabiny, přednosti a případné alternativy demokracie. Pro jakousi postmoderní chaotičnost bylo velmi obtížné se v nich orientovat, k čemuž také přispěla značná nejasnost používaných pojmů a účelové, zjednodušené předkládání názorů z relevantní literatury. Kolegyně doc. Broklová tento nedostatek ještě upřesnila poznámkou, že referátům scházela opora v historických znalostech, bez nichž o demokracii vlastně nelze diskutovat. Jsou důležité hlavně k poznání důvodů vzniku ideje demokracie v kontextu společenských a sociálních podmínek a k úsilí o její uskutečnění.

Hned na začátku je nutné zdůraznit často opomíjený fakt, že na základě historické zkušenosti víme, že demokracie, daleko více než systémy jiné, je schopná usilovat o úroveň většiny a celé společnosti – sociální, kulturní, mravní, vzdělánecké, atd. Poskytuje také daleko příznivější podmínky pro rozvoj všech lidí a je schopná řešit problémy ve prospěch většiny, a to bez zneužívání menšin. Přes všechno proklamování nedemokratických vlád, že slouží prospěchu většiny, jsou ostatní systémy elitářské, pracují především ku prospěchu privilegovaných mocenských menšin – v minulosti často etnických, v současnosti daleko více ekonomicky mocných. V takových systémech většina lidí slouží hlavně jako levná pracovní síla a na politické rozhodování nemá podstatný vliv. Z obecnějšího hlediska je v pozadí každého nedemokratického systému nejen nedostatek smyslu pro spravedlnost, ale v podstatě pohrdání většinou, jejím pozitivním potenciálem, její důstojností. V pozadí je také absence společenské souměřitelnosti a solidarity privilegovaných s většinou, bez níž demokracie není možná, podobně jako není možná bez oprávněné vzájemné důvěry lidí, že nikdo, zvláště mocnější a privilegovanější, nezneužije pozice slabších ke svému prospěchu, obvykle soukromému. Tato důvěra musí být samozřejmě posílena efektivní kontrolou mocenské vrstvy informovanou veřejností prostřednictvím určitých fungujících institucí a svobod.

Politika jako záležitost veřejná

vznikala od osvícenství s vědomím, že má sloužit především společenskému dobru, ke slušné úrovni všech. Tento princip se dokonce opíral zpočátku o křesťanský princip, že všichni lidé jsou si ve svém základu rovni, a že je na Zemi dost bohatství pro důstojný život všech, nikoli však pro luxus mocenských menšin, který je vždy na úkor slušného života většiny. Křesťanský princip rovnosti lidí před Bohem osvícenství přeneslo i do pozemského života s argumentem, že všichni lidé jsou tvorové boží a že život věčný začíná již na Zemi, a proto se nesmí jeho kvalita podceňovat. Podobnou roli hrál koncept křesťanské lásky, což znamenalo pozitivní, konstruktivní přístup k sobě i k druhým. Pro ideu demokracie bylo rozhodující, že tyto osvícenské myšlenky, týkající se jak jednotlivce, tak komunity (národa), ovlivnily značnou část rostoucí inteligence a vzácně i jednotlivé členy vyšších vrstev (aristokracie). To, že *osvícenství odmítalo dominantní neracionální a konservativní přístupy, reprezentované hlavně katolickou církví, a zdůrazňovalo racionalitu jako spolehlivější prostředek řešení existujících hlubokých sociálních problémů, vedlo k obecnému přijetí myšlenky pokroku a ideálů, které s ní souvisely*. Ve svém nadšení osvícenství možná poněkud přehnaló víru v možnosti lidské racionality, ale většina osvícenců brala víru v Boha jako samozřejmou, jako něco, co přispěje k rovnováze mezi racionalitou a mravní orientací. Když se dnes klade osvícenství za vinu, že je v pozadí všeho násilí, které budoucnost přinesla, je to ve skutečnosti podvod; násilí v různých formách existovalo v dobách předosvícenských nepoměrně více, a to jak na individuální úrovni, tak v podobě válek a nemocí.

Od osvícenských ideových demokratických základů a principů, jejichž potenciál měl schopnost společnost sjednocovat společnými pozitivními hodnotami, se zároveň začaly prosazovat v politice liberální principy, postavené na jiných hodnotách. Abych zůstala u tématu tohoto semináře, zmíním se o rozdílném přístupu ke všeobecnému volebnímu právu. Liberalismus, jako reprezentant nových podnikatelských vrstev, v praktické rovině přejal feudální princip, že jen ti, kteří platí určité daně, mají mít volební právo (těchto oprávněných volit bylo samozřejmě mnohem více než za feudalismu). Teprve nesmírnými tlaky zdola se od konce 19. století všeobecné hlasovací právo různě prosazovalo v různých zemích. Problém se nám vrací s argumentem, že demokracie nefunguje, a že jednou z příčin je všeobecné volební právo. Hlavní nevyslovenou motivací těchto úvah je narušit jeden z nejdůležitějších principů demokracie. Jev je obecný. Tentokrát se tak děje z konzervativní a pravicové perspektivy, která je potenciálně podobně destruktivní pro většinu lidí jako byl komunismus. Zapomíná se, že při změnách v roce 1989 československá veřejnost požadovala demokracii a vlastně ji ani nenapadlo, že se chystá návrat ekonomického liberalismu neboli kapitalismu, a to ve velmi drastické formě.

Bez znalosti historického kontextu, poznání společenských, ekonomických i kulturních podmínek vzniku ideje demokracie a úsilí o její uskutečnění, je téměř nemožné formulovat argumenty pro a proti demokracii, zvláště se zřetelem ke skutečnosti, že demokracie u nás po roce 1989 moc úspěšná není. Většinou se hledají příčiny v aspektech, které jsou již výsledkem tohoto neúspěchu,

což byl i případ prvního referátu. Hledání nositelů neúspěchu se velmi snadno obrací proti těm, kteří se kvůli své sociální slabosti a závislosti jeví jako málo přispívající k demokracii či přizívající se na demokracii a její sociální dimenzi.

Falešné předpoklady

V přístupech, které zpochybňují užitečnost a funkčnost demokracie je zahrnuto několik falešných předpokladů. Nejzákladnějším je, že se většinou předstírá, že liberálně politicko-ekonomický systém je totožný s demokracií. To se stalo normou zvláště ve střední Evropě po pádu komunismu. Přispěla k tomu nejen obecná politická nedospělost veřejnosti a čím dál tím větší neprůhlednost politiky, ale i sliby s ohledem vyšší životní úrovně v blízké budoucnosti a tlaky ze zahraničí. Toto období důvěry veřejnosti vůči své „politické elitě“ bylo využito hlavně k tomu, aby se vybudoval systém, v němž veřejnost, většina lidí, nemá dostatečný vliv na politiku, není efektivní součástí politického systému, což je naprosto nutné k efektivní obhajobě vlastních základních potřeb, práv a důležitých zájmů. Druhý dopad byl svázat ekonomický systém zcela se zahraničními korporacemi, které už se postaraly o likvidaci tradičně užitečné domácí výroby. Když se vyčerpaly peníze ze „zpackané privatizace“ ekonomických podniků i ze zlatého pokladu (ze 180 tun nám zbylo 14), veřejné potřeby a zájmy začaly být postupně pravicově a konzervativně mocenskou vrstvou předkládány jako nelegitimní, sociální úroveň jako nad poměry a sílily tlaky, aby se politika začala vést hlavně v zájmu podnikatelských, korporativních a vlastně zahraničních zájmů. Zadlužování vnucované veřejnosti agresivní reklamou a špatné hospodaření vedoucí ke státnímu dluhu je možné vnímat jako záměrná taktika k hlavnímu cíli, kterým je demontáž sociální dimenze společnosti a politiky a vytvoření systému, který by sloužil hlavně ziskům korporací, akcionářů, atd. – tedy soukromým zájmům. Ve hře jsou nejen veřejné, přírodní zdroje a peníze (daně), ale i budoucí příjmy většiny jednotlivců, zdraví a vzdělání lidí. Na rozdíl od demokracie se tyto soukromé zájmy orientují hlavně na zisk a jen málo se ztotožňují s potřebami a důležitými zájmy většinové společnosti a s její úrovní. Také na ni téměř nepřispívají, spíše naopak. Jsou oblasti lidských potřeb, zvláště základních, kam zisk nepatří.

Jakým způsobem se naše politika dostala do vleku neoliberálních zájmů mocných korporací, není ještě plně odborně podchyceno, ale víme, že nevědomost, korupce a zcestné ambice v tom hrály zásadní roli, podobně jako politicko-ekonomická ideologie liberalismu, která kdykoli zapouští někde kořeny, tak slibuje svobodu a takovou produkci bohatství, že z toho budou mít prospěch všichni. Místo toho přicházejí krize, nezaměstnanost, bezdomovci, dokonce války, jejichž následky musí nést opět většina, která za ně v žádném případě nenese odpovědnost, ale je jejich hlavní obětí. Západ má s touto současnou *neokoloniální strategií* nesmírně bohaté zkušenosti z minulosti, z kolonií a z rozvojových zemí. Její součástí je vždy vytvoření takové politické mocenské vrstvy, která bude věřit v jednostranné ekonomicko-liberalistické principy a jejich ideologii a zároveň bude cítit daleko větší solidaritu s jejich mocnými, většinou zahraničními, nositeli, než s potřebami a skutečnými možnostmi vlastní společnosti,

vlastního národa. Tato odcizená elita se navíc chová způsobem, který se dá symbolicky nazvat „projídání bohatství“ vlastního národa. Mělo by být poučením, že mnozí diktátoři v rozvojových zemích dostali své vzdělání na Západě a s ním i silný pocit pohrdání s vlastním národem a jeho kulturou. V zemích, které se považují za funkční demokracie, byla demokracie v minulosti vynucena i vybojována hlavně tlaky a revolucemi zdola. Byl to hlavně strach z revolucí a později z komunistické konkurence v sociální oblasti, co vedlo ekonomicko-mocenské vrstvy na Západě k přijetí demokracie s jejím principem sociálního smíru. Ale v tomto smyslu slouží na Západě demokracie tradičně především pro vnitřní politiku, a agresivní ekonomický a deformovaný politický liberalismus zůstal prostředkem vnější politiky, pro přetahování bohatství, včetně vzdělaných lidí, ze slabších národů a států do „vyspělých“, spolu s využíváním domorodých obyvatel jako levné pracovní síly.

Je pravidlem, že z konceptu liberální demokracie zůstává ve většině případů daleko více ekonomického liberalismu než demokracie. Když zmizel strach z komunismu, je tento proces postupně doprovázen útoky na zbytky demokracie, kterými jsou pak už jen často vyprázdňené instituce, jako je všeobecné volební právo. Než je v Evropě silný tlak zdola vynutil, liberálové vždy hájili princip, že volební právo by měli mít jen ti, kdo platí určité daně. Tedy nic nového pod sluncem. Pokud se „v zájmu efektivnosti a nefunkčnosti demokracie“ argumentuje ve prospěch jiné formy vlády než demokratické, vždy za těmito argumenty stojí zájmy ekonomicky mocenských skupin, které se snaží privatizovat veřejný prostor a vše, co tradičně sloužilo úrovni většiny lidí a celé společnosti. Tato privatizace dává naděje na pohádkové zisky.

Demokracie a (neo)liberalismus

Tedy je velký rozdíl mezi filosofickým základem a hodnotami demokracie a ideologií a hodnotami politického a ekonomického liberalismu a tím spíše neoliberalismu, ideologicky propojeného s postmoderním chaotickým myšlením. Pokusím se tyto rozdíly naznačit v širším kontextu. Nikdy se nesmí zapomenout, že idea moderní demokracie a idea liberalismu vznikly v odporu k panovnickému a církevnímu absolutismu, který dusil úroveň ekonomiky, vědy a kultury a sociálně většinu společnosti. Avšak již v začátcích prosazování obou byly patrné podstatné rozdíly, jak jsem se zmínila výše.

Od začátku 18. století usilovaly menšinové podnikatelské střední vrstvy o téměř ničím neomezenou svobodu ekonomického podnikání. Důraz na lidská a politická práva měl tuto svobodu zaručit proti svévoli absolutní moci světské i církevní. S tím souvisel i požadavek co nejmenšího zasahování vlád do ekonomické a sociální oblasti a požadavek co nejnižších daní. Výsledkem byla dlouhá pracovní doba (17 hodin), hrůzné podmínky v továrnách a bezprávné dělnictvo, katastrofální úmrtnost zvláště dětí, a to až do poloviny 19. století. Dnes většina historiků tento aspekt historie nejen ignoruje, ale tuto dobu různě idealizuje. Stoupenci politicko-ekonomického liberalismu odmítali chápat vládu v demokratickém smyslu – aby reprezentovala důležité potřeby a zájmy všech vrstev společnosti a působila k jejich naplnění, úrovni a k orientaci na spravedlnost.

Podobně jako šlechtě se i jim jednalo o co nejlevnější pracovní sílu a o co největší luxus pro sebe a zajištění svých rodin na několik generací. Nejdeálnější bylo vlastnit co nejvíce nemovitostí, které se daly draho pronajímat. Tento aspekt se nám vrací v několika podobách, z nichž nejsmutnější je zvyšování nájmu nad možnosti většiny lidí, i to, že například většina lukrativních, historických budov v Praze byla prodána zahraničním „investorům“, kteří z nich mají pohádkové příjmy.

Současná neoliberalní snaha, aby vlády vytvářely především podmínky pro volné podnikání a zaměstnanost s co nejmenšími náklady pro podnikatele, má kořeny v tomto období, kdy liberalismus byl reakcí na absolutismus panovníků a vlád a tedy v tomto smyslu měl určité oprávnění. Samozřejmě jakákoli sociální solidarita se sociálně slabšími scházela. Ideologicky se to ospravedlňovalo principem individualismu a tím, že za svůj osud si může každý sám. Také se předstíralo, že všichni mají k podnikání stejné příležitosti. Tento nepravdivý princip vznikl zřejmě z víry, že každý může jet do kolonií a tam zbohatnout, samozřejmě na úkor domácího obyvatelstva a tamějších přírodních zdrojů. V USA byla situace rozdílná v tom smyslu, že tam existovaly velké možnosti vnitřní expanze.

Další „trik“ stoupců ekonomicko-politického liberalismu je v tom, že trpí falešným pocitem, a společnosti svůj názor vnucují, že jsou tou nejdůležitější vrstvou ve společnosti. Tím se vydělují z většinové společnosti, vytvářejí privilegovanou mocenskou menšinovou vrstvu, která pro sebe žádá stále více práv, privilegií, podobně jako to v minulosti dělala šlechta. Je čím dál tím nesnadnější ji nějak kontrolovat. Přitom domyšleno do důsledků, její materialistické vidění světa si v ničem nezadá s marxistickým materialismem. V obou schází skutečná mravní, lidsky a duchovně orientovaná dimenze. Jen sám koncept konkurence, založený na stále větší expansi, znamená většinou ničení ne horšího, ale jen slabších. Často se ničí výroba perfektně užitečných a kvalitních výrobků a nahrazuje se nekvalitními, ale lacinějšími. Na obranu výroby neužitečných a nekvalitních výrobků můžeme často slyšet, že „to lidé chtějí“, což není pravda; lidé mají často problém najít kvalitní výrobky za rozumné ceny. Neblahou roli tu hraje také agresivní reklama a převládající podradná kultura, která udržuje veřejnost emocionálně a mravně v nedospělém, pubertálním stavu, orientovanou na konzum téměř čehokoli. Důsledkem je i nesmírné plýtvání přírodními i lidskými zdroji.

Slabiny druhých vnímá ekonomický liberalismus jako svou příležitost a zároveň k těmto slabinám nejrůznějším způsobem vydatně přispívá. Nejvýraznějším příkladem je neoliberalní chápání vzdělání jako služby podnikatelské vrstvě. V tomto pojetí se vytrácí nejen důraz na všeobecné a politické vzdělávání veřejnosti v duchu demokracie, ale i na humanitní vědy obecně. Zvláště historie se ztrácí jako důležitá součásti identity lidí, národů, a jako důležitý zdroj poučení ve vztahu k vývoji, k demokracii. Podceňování humanitních věd ve vztahu k úrovni lidí, společnosti, k prevenci problémů vyplývajících z nedostatku obecného důrazu na výchovu, morálku a poučení z minulosti, je do značné míry záměrně aplikováno i ve školách. Zato nepřiměřená výuka cizích jazyků, ač se

obecně ví, že většina lidí je schopna se slušně naučit jen jazyk vlastní, nahrazuje předměty tradičně ověřené jako pro život a jeho úroveň prospěšné. Tím se podemílají celkové znalosti o společnosti včetně sebeznalosti. Ta svými pozitivními aspekty slouží také k posílení integrace a integrity společnosti, jež jsou nezbytnou podmínkou pro rozvíjení demokracie.

I další hodnoty politického a ekonomického liberalismu přispívají daleko více k atomizaci společnosti než k její integraci. Například velmi široce pojatý koncept svobody, který dává možnost k destruktivní činnosti; stále se rozšiřující koncept práv bez sepětí s povinnostmi, podceňování morálky v životě, kultuře i v politice, zdůrazňování menšin (kterých stále přibývá) na úkor většiny, která je jedním ze základů demokracie, zdůrazňování individuální na úkor kolektivní identity (společnost, národ), která je také nutnou podmínkou pro rozvíjení demokracie. Jednu dobu tolik opěvovaný a propagovaný koncept multikulturalismu měl jediný praktický účel – uvolnit prostor pro levnou pracovní sílu z chudších zemí a tím vytvářet tlak na nízkou úroveň platů domácích lidí. Nikdo nemohl očekávat, že se rozvine nějaký skutečný hodnotný multikulturalismus, když velká většina těchto lidí přicházela za dočasným výdělkem a na nějakou skutečnou kulturu neměla ani čas, ani prostředky. Většina zůstává bez možností jen se seznámit s hodnotnou kulturou své hostitelské země. Lidé spojení s businesssem, investoři a obecně zámožní cizinci, jen výjimečně v hostitelské zemi zapustí kořeny. Jejich hlavním zájmem jsou opět peníze – získat co nejvíce za co nejkratší dobu, aby byly doma za vodou. Pro rozvíjení demokracie či její obranu jsou tito lidé naprosto ztraceni. Jinak ovlivňování kultur existovalo v Evropě odnepaměti.

Bez vědomí značného stupně sounáležitosti, společných hodnot, problémů, možností komunikace vztahující se k jejich řešení, není demokracie možná. Něco „jako tyranie většiny“, nikdy neexistovalo a v demokracii existovat nemůže. V historii vždy existovala tyranie mocenských menšin. Liberální zdůrazňování menšin jako základu demokracie, je prostředkem k rozkládání společnosti, neboť se zdůrazňuje u různých skupin to, co je odlišuje od většinové společnosti a je to předkládáno jako daleko důležitější než to, co lidi sblížuje. Počet „menšin“ zároveň libovolně vzrůstá. Zjevná snaha liberalismu po co největší atomizaci společnosti dosáhla takového stupně, že staví skupiny, jejichž pozitivní fungování závisí na respektu a spolupráci, proti sobě: politiky proti veřejnosti, mladé proti starým, veřejnost proti lékařům, žáky proti učitelům, rodiče proti učitelům, zaměstnavatele proti zaměstnancům, zaměstnané proti nezaměstnaným, a teď dokonce mladé lidi proti vlastním prarodičům. Atomizovaná společnost je potenciálně konfliktní a nikdy nemůže vytvořit podmínky nutné pro fungující demokracii.

Politický liberalismus, který měl a stále má určité oprávnění, se snadno stává nástrojem ekonomického liberalismu, který nemá zájem na rozvíjení demokracie a nejlépe funguje v nedemokratických pravicově orientovaných společnostech, třebaš i fašistických, v nichž se ignoruje sociální a kulturní úroveň většiny. Již nyní jsme svědky toho, jak se kultura stává nikoli prostředkem hlubšího uměleckého poznání života a společnosti, ale převážně prostředkem odreagování,

únikem od reality, zvláště do soukromé sféry, sexuality a násilí. Tím kultura přispívá k celkovému snížení intelektuální a mravní úrovně společnosti k úrovni, která se mnoho neliší od úrovně pubertální. Přitom úsilí o politickou dospělost českého národa bylo jedním z hlavních cílů české inteligence od 19. století do konce 30. let 20. století, kdy německý nacismus a fašismus, od počátku podporovaný velkopodnikatelskými a konzervativními zájmy, zahájil následující tragedii střední Evropy.

Princip zisku

Dlouhodobě nejnebezpečnějším aspektem ekonomického liberalismu bylo prosazení neomezeného zisku jakýmkoli prostředky, v současnosti reprezentovaného thacherovským názorem, že nezáleží na tom, jak se peníze získávají, ale na tom, jak se používají. Do 17. století zisk nesměl být větší než dvě procenta. Ti, co tento princip porušovali, byli často stíženi hrdelním trestem. Také zrušení středověkého konceptu „spravedlivé mzdy“ sehrálo smutnou roli, neboť druhy práce, bez kterých se společnost naprosto neobejde, jsou nejméně placené a některé práce, zvláště pro zabezpečení úrovně rodin, nejsou placené vůbec. Jedním z cílů tohoto směru je, aby pracovní síla vůbec fungovala ad hoc, bez nároku na trvalý pracovní poměr, bez nároku na sociální jistoty. Demokracie bez určité sociální úrovně, jistoty, solidarity a stability není možná.

Uměle, reklamami, včetně těch, které nabízejí půjčky, se zvyšuje spotřeba zboží, které je vlastně zbytečné, nejen že neslouží úrovni většiny a společnosti, ale čerpá z jejího bohatství a přispívá k ničení přírody. Tento vývoj dospěl až k absurdnímu principu, že všechno, absolutně všechno, může být na prodej. Tím se skutečně hodnoty, které národy vytvářely po staletí, dostávají do soukromých rukou, v nichž přestávají být veřejně užitečné. Míra chudnutí národů je rychlejší, než snad i neoliberálové očekávali, a tak musí hledat obětího beránka, jímž se stávají veřejné dluhy, uměle vyvolané, s cílem aby je hradila veřejnost, většinou snížením své sociální úrovně (penze, vzdělání, sociální výdobytky, atd.). Na tomto snižování opět vydělává soukromý sektor. Mezinárodní, ekonomicky a finančně mocné elity se snaží co nejrychleji se zbavit jakékoli odpovědnosti za úroveň národů. Přitom míra produkce bohatství s pomocí technologií, které většinou financovala veřejnost prostřednictvím vzdělání a výzkumu, neměla nikdy v historii lidstva tak úžasný potenciál. Ale nadnárodními korporacím a globalistům nejde o úroveň a kvalitu lidí a společnosti, ale o soukromý zisk.

Zavádění delší pracovní doby, prodlužování pracovního věku, snižování mezd a důchodů vůbec nesouvisí se státními dluhy a potřebou zvyšovat výrobu a spotřebu, ale především s točením peněz za účelem snadného zisku. Kdyby se vyrábělo tak, aby produkty byly vkusné, praktické, multifunkční a hlavně déle vydržely, jako tomu bývalo v minulosti, šetřila by se příroda i zdraví lidí. Pracovní doba by mohla být čtyři hodiny denně, což se ostatně v Severní Americe slibovalo ještě začátkem 70. let 20. století, před vyvoláním umělé „naftové“ krize v roce 1973. Někdo vypočítal, že pracující člověk si vydělá při racionální

výrobě na své základní potřeby již za dvě hodiny práce denně. Ostatek jde zaměstnavatelům.

Dalším problémem je, že neplacená práce, vytvářející nesmírně důležité hodnoty pro společnost (matky, hospodyně, babičky a dědečkové, atd.), se nepočítá jako práce, ač se bez ní společnost neobejde, bez ní by byla mnohem chudší a zanedbanější. Odchod do penze v 70 letech je naprostý nesmysl z mnoha hledisek – lidé nebudou zdraví vzhledem k postupné demontáži zdravotního systému sloužícího všem, čímž budou mít nepatrnou naději, že je někdo zaměstná. Již dnes mají lidé problém najít po padesátce zaměstnání, natož po šedesátce, prarodiče nebudou schopni pomáhat svým dětem s vnuky, což byl tradičně silný aspekt soudržnosti a kvality rodiny. Skutečným cílem prodloužení pracovního věku ve skutečnosti je, aby se nemusely platit penze. Z historie máme zkušenost, že v příznivých dobách bez válek, ale za mnohem menší produktivity, byli lidé schopni zajistit podstatnou pomoc svým dětem do budoucna. Nutit lidi žít na dluh je záměrný trik, aby byli bezmocní vůči ekonomickému systému. V minulosti bylo zadlužování jednou z příčin nevolnictví a otrokářství. Ale co kdyby lidé v rozvojových zemích začali na nadnárodních vládcích své ekonomiky požadovat také penze a další sociální jistoty? Nehledě na to, že většina lidí nebude mít na to, aby si připlácela na starobní pojištění do soukromých penzijních fondů, toto připojištění je velmi riskantní počín. Stát nemůže dát stoprocentní záruky, že se s fondy nic nestane. I kdyby dal, v případě krachů a problémů, zase důsledky zaplatí veřejnost, to znamená budoucí generace, v jejímž jménu se tyto antisociální reformy zavádějí. Konzervativně pravicové útoky na vrstvu v důchodovém věku jsou zrůdným znakem celého neoliberálního ekonomického systému, v němž je nadprodukce výrobků, které jsou často naprosto zbytečné, často se nemohou ani prodat, dokonce jsou často ničeny. Přitom zisky nadnárodních korporací jsou tak vysoké, že už nemají kde a do čeho investovat. Kdyby byly součástí demokratického systému, platily by obecně spravedlivé mzdy a přiměřené daně, sloužící úrovni společnosti. Avšak samozřejmě zisky by nebyly tak veliké.

V tomto kontextu vysoká nezaměstnanost, vysoká kriminalita, zvláště mládeže, vysoká spotřeba alkoholu, drogy, prostituce, vulgarita, atd. vůbec nejsou náhodné jevy, ale výsledek celkového rozkladu společnosti, dá se říci dokonce záměrného rozkladu. Celý neoliberální ekonomický systém se nutně jeví jako umělý, sloužící sobě, soukromým zájmům malé mocenské menšiny, nikoli skutečné úrovni společnosti. Kdyby nebylo levné dopravy na úkor přírody (nafta), celý systém by se brzy zhroutil. Není náhoda, že největší investice jdou již delší dobu do zbrojního průmyslu, jehož produkty jsou zdrojem pohádkových zisků, ač celý průmysl žije na úkor úrovně společnosti. Hledání a často vytváření umělého nepřítel je nutnou součástí k ospravedlnění této produkce. Do značné míry žije tento systém z bohatství naakumulovaného za desetiletí, možná za staletí. Daleko přirozenější by bylo, aby každý stát byl co nejvíce soběstačný tam, kde pro to má podmínky. Mezinárodní obchod orientovaný na užitečné věci by tím nic neztratil. Ale soukromé zisky by byly menší a rovněž menší by byl nezří-

zený luxus malé ekonomicky mocenské menšiny, u níž je zvláštní, že mnozí její členové, přes všechny pohádkové příjmy, žijí na dluh. Lidská chamtivost snadno přeroste v psychickou úchytku.

(dokončení v příštím čísle)

Marie L. Neudorflová, není členkou Dk

DEMOKRACIE ROVNÁ SE ZADLUŽOVÁNÍ

Jakkoliv byl případ Řecká před volbami bezprecedentním způsobem demagogicky zneužit, demonstruje názorně stěžejní problém téměř všech slušně si žijících zemí, využívajících údajně skvělého finančního vynálezu, zvaného úvěr. Kdyby jej nevyužívaly a žily střídme jen za peníze, které jsou schopny si zaslouženě vyprodukovat, rázem by naprostá většina západoevropských států ustrnula přibližně na úrovni bývalých státních subjektů typu NDR a ČSSR. Naštěstí (?) pro ně nespádaly do sféry stroze regulované socialistické rozpočtové politiky a státní kasy měly napojeny na štědrý penězovod od nejrůznějších půjčky nabízejících institucí. Po pádu Berlínské zdi se i země postkomunistické příčinlivě zapojily do těchto trendů, ba některé si začaly odpírání chleba dokonce nadužívat. Obavy byly odbývány poukazem na fakt, že takto si přece počínají všichni.

Bohužel kde se vzala, tu se vzala, světová krize přispěchala a žitím na dluh nalomené kolo udělalo báb. Tržní ekonomika, dosud oprávněně ztotožňovaná s kapitalismem, stojí totiž na jednom základním axiomu. Nejslavnější pražský spisovatel, Němec židovského původu Kafka, jej definoval geniálně přesně větou „blahobyť bohatých je zaplacen bídou chudých“. Axiom společenské quasi rovnováhy platil po tisíciletí, dokud nepřišla demokracie. Ta populisticky vyhlásila rovnost, neboli právní i majetkovou spravedlnost, volnost, neboli svobodu, a bratrství, neboli solidaritu všech se všemi. Tím vstoupila do rozporu s dosavadními praktikami a postupně, nucena a tlačena voliči, musela také najít odvahu začít aspoň něco málo podnikat proti sice odvěkému, leč nejotřesnějšímu nešvaru lidských dějin, proti chudobě. Velkou část bývalých chudáků proto poznenáhlu převedla někam do blízkosti statutu takzvané střední třídy, vrstvy sice nebohaté, ale rozhodně už ne zápolící s bídou na hraně přežití.

Pochopitelně na pomoc tradičních mechanismů trhu při takovém porušování letitých tabu demokracie spoléhat nemohla, sáhla tudíž po žití na dluh a učinila zoufalý pokus navodit dosud nepoznanou skutečnou společenskou rovnováhu za cenu ekonomické nerovnováhy. Vzepřela se tak výše zmíněnému diktátu tržní ekonomiky a trest nevyhnutelně musel přijít. Samozřejmě můžeme v této souvislosti lacině meditovat nad demokracií coby vládou hloupé, nevzdělané a vulgární většiny, nad možností zavést absurdní a v praxi neuskutečnitelnou elitářskou podobu „kvalifikované demokracie“. Bohužel historické zkušenosti hovoří jednoznačně: návrat k osvěcům monarchiím není možný a do budoucna máme na vybranou jen mezi nechutnou vládou většiny, která se „většinou mýlí“ (demokracie) a vládou menšiny, která se mýlí vždycky (diktatura). Coko-

liv mimo tento myšlenkový manévrovací prostor je současně uvažováním mimo realitu.

Stanislav Mikuš, říjen 2010

SLOŽENÍ VÝKONNÉ RADY DK A KONTAKTY NA JEJÍ ČLENY

Božena **Škvařilová**, bozena_skvarilova@centrum.cz, Tel.: 604 186 128

Věra **Dvořáková**, vera.cernin@centrum.cz, Tel.: 608 614 910, 722 908 852

Jan **Friedlaender**, jfriedlaender@quick.cz, Tel.: 723 473 489

Míroslav **Hyrman**, miroslav.hyrman@gmail.com, Tel.: 732 580 150

Zdeněk **Kalvach**, z.kalvach@seznam.cz, Tel: 773 922 850

Ludmila **Kaprasová**, ludmilakaprasova@seznam.cz, Tel.: 606 260 342

Eliška **Koderová**, eli.kodera00@gmail.com, Tel.: 606 792 064

Ludek **Rychetník**, ludekr2@volny.cz, Tel.: 222 949 660 (Praha: měsíce II–III, V–VI, X–XI), ludekr@btinternet.com, Tel.: 0044 1865 553761, (Oxford: měsíce I, IV, VII–IX, XII), stále otevírám obě mailové adresy; doba pobytu je přibližná

Ondřej **Wagner**, ondrej.wagner@email.cz, Tel.: 601 304 883

Z ČINNOSTI DEMOKRATICKÉHO KLUBU

V říjnu 2010 vydal Demokratický klub stanovisko *K požadavku prezidenta ČR k redefinici Ústavního soudu*. Stanovisko bylo publikováno mj. též v Českém dialogu (v čísle 9–10/2010 v české a anglické verzi) a o jeho existenci se zmínila místopředsedkyně Ústavního soudu Eliška Wagnerová v pořadu Jak to vidí, vysílaném na Českém rádiu 2 dne 3. 11. 2010 v 8.30 hod. V tomto pořadu se zabývala snahou některých politických kruhů o redefinici postavení Ústavního soudu i kritiky těchto postojů; v této souvislosti ocenila pozitivní význam angažovanosti občanské společnosti, z níž jako jediný příklad uvedla prohlášení (stanovisko) Demokratického klubu. Dále se pak věnovala postavení Ústavního soudu nejen u nás, ale též v Maďarsku a Německu a obecně o jeho významu při naplňování demokracie. Tento pořad je možno si poslechnout z archivu českého rozhlasu (http://www.rozhlas.cz/jaktovidi/hoste/_zprava488926).

V internetovém časopisu Deník Referendum dne 16. 12. 2010 uveřejnil Luděk Rychetník na adrese <http://www.denikreferendum.cz/rubrika/domov> diskusní příspěvek v souvislosti s Drobilovou aférou *Drahé volební kampaně a stranická korupce*. Uvedl v něm, že jedním z klíčů ke korupčnímu systému politiky u nás jsou drahé volební kampaně a politické strany, které věří, že čím dražší kampaň, tím lepší výsledek. V této souvislosti připomněl stanovisko Demokratického klubu č. 42 *K důvěryhodnosti politických stran*, vydané dne 20. 2. 2009 a publikované v bulletinu Dk-Dialog č. 2/2009. Ve svém diskusním příspěvku toto stanovisko v nepatrně zkrácené podobě ocitoval.

Také v říjnu, listopadu a prosinci se konala třetí čtvrtek v měsíci pravidelní setkání členů a přátel Demokratického klubu, nově v prostorách nové budovy Národního musea. Říjnové téma diskuse bylo věnováno poslednímu půl století nové Afriky a úvodní vystoupení měl host z Afriky Jacques Moliba, který přítomné seznámil s problémy současné Afriky. Setkání v listopadu bylo věnováno volebnímu roku 2010 a uvedeno pět panelistů. Diskutovalo se o významu volebních systémů a jejich vlivu na výsledky voleb, pozitivích a negativích většiny a poměrného volebního systému v zastupitelské demokracii, vlivu pětiprocentního kvora pro získání mandátu i způsobu uzavírání povolebních koalic. Na prosincovém setkání bylo diskutováno téma extrémní pravice, které uvedl jako host Miloš Brunclík. Věnoval pozornost podobě pravicovému extremismu v historii reprezentovaným fašismem a nacismem i jeho novodobé podobě charakterizované xenofobií a populismem, spojovaným často s problémy imigrace. V diskusi bylo též upozorněno na problematičnost pravicového charakteru extremismu, neboť některé jeho rysy jsou levicové. Dále se hovořilo i o problematice multikulturalismu a o přípustnosti plurality právních systémů v jednom státě.

V minulém čísle Dk-Dialogu bylo oznámení o fungujících webových stránkách Klubu i o jejich obsahu. Mezitím došlo ke změně adresy a v důsledku toho nejsou dosud všechny informace převedeny na tuto novou adresu. Přístup je stejný, jako bylo uvedeno, neboť při zadání adresy demokratickyklub.cz se automaticky převede na novou adresu dklub.org. Nejjednodušší přístup na webové stránky Klubu je přes vyhledávače Google nebo Seznam zadáním hesla Demokratický klub a vyhledej.

Také v příštím roce budou pokračovat pravidelná setkání členů a příznivců Klubu v Národním museu každý třetí čtvrtek v měsíci v 17 hod., tj. 29. ledna, 17. února, 17. března a 21. dubna.

Vydavatel: Demokratický klub, Františka Křížka 1, 170 00 Praha 7

Telefonní číslo (záznamník): 220 412 220

e-mail: dklub@volny.cz webová stránka: <http://www.dklub.org>

Bankovní spojení Demokratického klubu:

Česká spořitelna, a.s., pobočka č. 01/103, Praha 1, Rytířská 29, číslo účtu 1923868339/0800

IBAB CZ 76 0800 0019 2386 8339 SWIFT GIBACZPX

Redakční rada: Zdeněk Kalvach (odpovědný redaktor), Radovan Jelínek, Zdeněk Pavlík

Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím pošt Praha čj. NP 2471/93 ze dne 20.12.1993

Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. 6759

Příspěvky jednotlivých autorů, členů i nečlenů Dk, nemusejí vyjadřovat názory Klubu. Tyto jsou vyjádřeny pouze v oficiálních (číslovaných) stanoviskách Demokratického klubu.